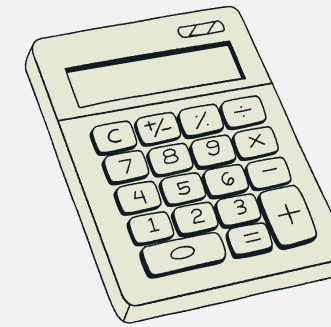

**Izgradnja
finansijske
nezavisnosti
žena
kroz afirmaciju
finansijske
pismenosti**

Šta je to **finansijska pismenost**?

Finansijska pismenost predstavlja skup znanja koja nam omogućavaju da samostalno i sa razumijevanjem donosimo finansijske odluke.

Pod finansijskim odlukama podrazumijevamo **odluke o raspodjeli prihoda koji se ostvaruju u domaćinstvu, o ulaganju, odluke o zaduživanju kod kreditnih institucija i druge;**

Finansijska pismenost **žena u BiH**

U Bosni i Hercegovini, finansijska pismenost žena usko je vezana za pitanje koliko žene zaista samostalno odlučuju o svojim finansijama, imovini te koliko su ekonomski nezavisne;

Obrazovanje, društveno-ekonomski status, bračni status ali i društvene norme i patrijarhalni mentalitet koji preovladava na ovom prostoru utiču na finansijsku samostalnost žena.

Na postojeće faktore moguće je uticati kroz različite edukativne programe namijenjene finansijskom osnaživanju žena kao i širenjem svijesti o značaju finansijske pismenosti.

Finansijska pismenost žena u BiH - **pravni okvir**

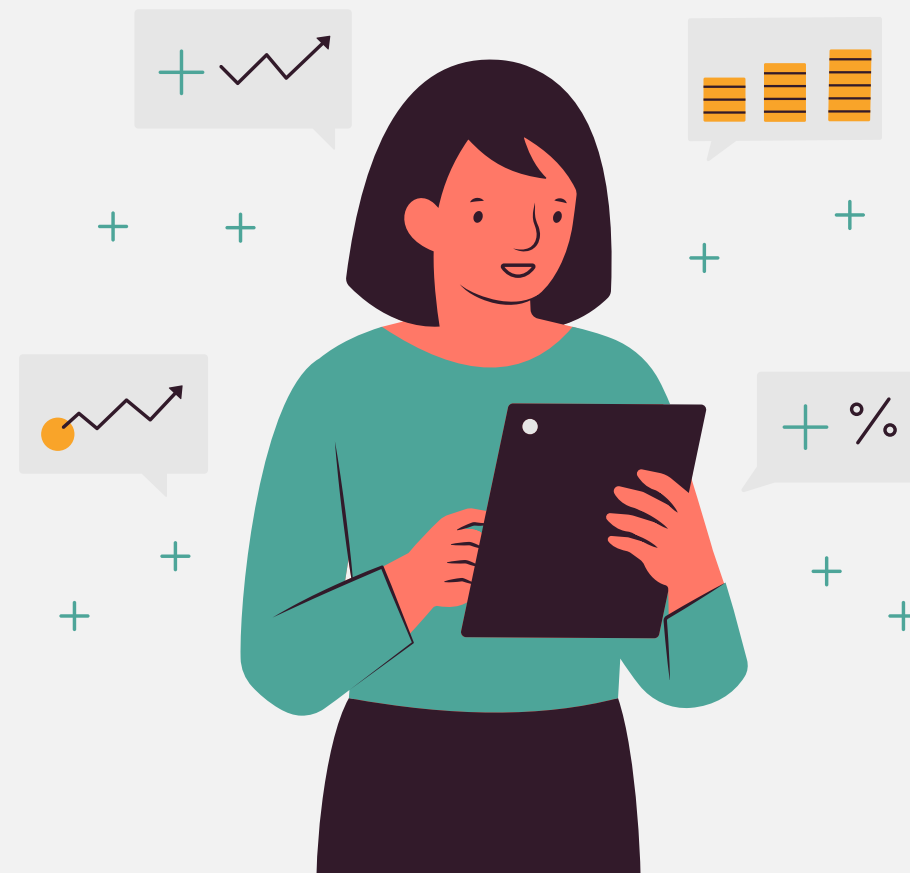
Žene u BiH imaju pravo na zaštitu svojih prava kao korisnici finansijskih usluga u skladu sa **Zakonom o bankama RS i Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga FBiH**;

Punoljetne žene samostalno odlučuju o svojim finansijskim pravima i obavezama, osim u pojedinim slučajevima koji se odnose na raspolaganje imovinom stečenom u braku, na primjer ako je predmet zalaganja nekretnina stečena u braku;

Izazovi u razvoju finansijske pismenosti među ženama u BiH

Nedovoljno obrazovanje te manjak edukativnih sadržaja dostupnih za žene iz nižih ekonomskih slojeva prvi su izazov na putu stvaranja šire finansijske svijesti kod žena;

Takođe, patrijarhalni mentalitet i dalje je ključna prepreka osnaživanju finansijskog uticaja žena, s obzirom na to da se i dalje praktikuje da finansijske odluke donose muški članovi domaćinstva.

Posljedice nedovoljne finansijske pismenosti među ženama u BiH

Nedostatak svijesti o značaju i dometu finansijskih odluka u praksi često znači da žene **ili ne donose za sebe važne odluke, ili donose odluke ne razumijevajući njihove posljedice;**

Primjeri su mnogobrojni, te i dalje imamo situacije da se pod uticajem tradicije, žene odriču svog dijela nasljedstva u korist muških srodnika ili preuzimaju kreditne obaveze na sebe, dok će novac od isplate kredita biti predat na korištenje supružniku ili nekom muškom srodniku pod izgovorom da će oni bolje upravljati njenim novcem.

Posljedice nerazumijevanja značaja koje pojedine odluke imaju često **dovodi žene u nepovoljan položaj**, naročito prilikom brakorazvodnih parnica ili ostavinskog postupka;

Usljed nedovoljnog obrazovanja, usađenog mentaliteta i društvenog pritiska, žene će često donositi odluke kojim se odriču svojih prava ili preuzimaju na sebe obaveze u korist drugih lica;

Žene u patrijarhalnim društvima vjeruju da će se njihovi supružnici ili muški srodnici brinuti o njima i njihovoj djeci. Međutim, često odluke koje žene donose ili ne donose, imaju **pravne posljedice** po njih i njihovo potomstvo.

Posljedice nedovoljne finansijske pismenosti među ženama u BiH - **primjer iz nasljednog prava**

Česte su situacije u kojima se žene odriču svog nasljednog dijela u korist braće ili drugih nasljednika, vjerujući da njeni srodnici neće zaboraviti nju i njenu djecu, te da će svako dobiti svoj „dio“.

Međutim, u slučaju da se to ne desi, ne postoje zakonske sankcije protiv ženinih srodnika s obzirom na to da se već odrekla svog nasljednog dijela. Odricanje od nasljedstva predstavlja odluku sa pravnim dejstvom. **Jednom data izjava o odricanju o nasljedstva ne može se opozvati.** Odricanje od nasljedstva imaće dejstva i prema potomcima lica koje se odriče, osim ukoliko ovo lice ne izjavi da se odriče nasljedstva samo u svoje ime.

Ono što je važno znati jeste da se **izjava o odricanju o nasljedstva može poništiti pred sudom** ako je nasljednik dao izjavu **usljed prinude** ili prijetnje ili je izjava data kao posljedica prevare ili zablude;

Problem u sudskom postupku jeste kako dokazati da je izjava posljedica prinude, odnosno da je data usljed prevare ili zablude. Ukoliko je žena kao nasljednik izjavu dala usljed prinude od strane porodice, ili je bila u zabludi da će njeni srodnici pomagati u izdržavanju nje i njene djece, ona može zatražiti poništaj date izjave;

Izjave date usljed pritiska porodice i tradicije, protivne su javnom poretku i moralu;

Posljedice nedovoljne finansijske pismenosti među ženama u BiH - **primjer iz bankarskog prava**

Nedovoljno poznavanje posljedica preuzimanja kreditnih obaveza takođe je čest primjer u praksi koji pokazuje važnost razvoja finansijske pismenosti kao i razumijevanja prava i obaveza koje preuzimamo;

Žene se odlučuju na podizanje kredita u svoje ime i za svoj račun u svojstvu glavnog dužnika ili su često sudužnik po kreditu za supruga ili druga lica;

Često će novac koji dobiju na ime isplate kredita dati na korištenje supružniku ili će ulagati u imovinu koja pripada supružniku ili njegovoj porodici. **Ono što prethodi ženinoj odluci da se zaduži najčešće su usmeni dogovori i obećanja data od strane supruga ili drugog člana porodice**, da će oni otplaćivati taj kredit, ali da je potrebno da ona bude dužnik jer ima urednu kreditnu istoriju ili nema aktuelna zaduženja.

Problem nastaje kada supružnik ili drugo lice koje je obećalo da će vršiti otplatu kredita, odbije ili prestane to da čini.

Usljed neplaćanja anuiteta ili rata na vreme, ovi krediti dolaze u kašnjenje i često se pokreću sudski postupci naplate što ima za posledicu i rast zakonske zatezne kamate i dodatne troškove sudskog postupka;

Žene koje su se odlučile na podizanje ovih kredita nemaju u takvim situacijama izbora osim da same otplaćuju kredit ili se ponovo zadužuju da bi otplatile postojeće zaduženje;

Međutim, kao korisnici kredita i drugih finansijskih usluga, žene uživaju određenu, zakonom garantovanu zaštitu.

U fazi prije zaključenja ugovora u kreditu, svaki korisnik kredita ima pravo da bude blagovremeno informisan o **uslovima odobravanja kredita i načinu otplate** od strane kreditnog službenika;

Korisnik ima pravo da odustane od zaključenog ugovora o kreditu, bez navođenja razloga za odustajanje, u roku od 14 dana od dana zaključenja ugovora. Ovaj rok može biti kraći ako smo zahtijevali da nam se kreditna sredstva isplate prije isticanja roka od 14 dana od dana zaključenja ugovora, a sve pod uslovom da nismo počeli koristiti kreditna sredstva.

U toku trajanja ugovornog odnosa, svaki korisnik ima **pravo da bude informisan o stanju svog duga**. Ako imamo dogovor da neko vrši otplatu kredita za nas, o uplatama se trebamo redovno informisati.

VAŽNO JE ZNATI

Žene su u nasljednopravnom odnosu izjednačene sa muškarcima. Testament ili drugi pravni posao koji bi imao za cilj da stavi u nepovoljniji položaj ženske nasljednike, može biti osporen u sudskom postupku;

Potpisivanjem ugovora o kreditu, zajmu ili samo usmenim obavezivanjem na neku novčanu obavezu, samostalno se obavezujemo na vraćanje pozajmljenih novčanih sredstava, bez obzira da li ćemo mi lično išta koristiti;

Okolnost da jedan supružnik ostvaruje novčana primanja ne daje mu za pravo da drugom supružniku uskraćuje pristup novčanim sredstvima ili da mu onemogućava da samostalno ostvaruje primanja. Ovakvo ponašanje predstavlja **EKONOMSKO NASILJE** i vid je **porodičnog nasilja**.

Finansijska inkluzija žena u BiH

U posljednje vrijeme vidljivi su pozitivni pomaci na jačanju svijesti o važnosti ženskog preduzetništva i žena na liderskim pozicijama;

Izazovi i dalje postoje, prvenstveno kada je u pitanju inkluzija žena iz srednje i niže klase i širenje svijesti o značaju finansijske pismenosti;

Neophodno je afirmisati finansijsku inkluziju i finansijsku pismenost ranjivih grupa, među njima i žena, kao jedan od političkih i ekonomskih ciljeva na makro nivou;

Potrebna su dodatna ulaganja u edukacije, treninge i obuke namijenjene ovom pitanju kao i različiti ekonomski podsticaji koji će ohrabriti žene na samostalno odlučivanje i ulaganje;

Žene je potrebno ne samo informisati, već i ohrabriti da se služe pravima koja im zakon garantuje i da zaštite svoje interese. Nevladine organizacije, udruženja građana ali i predstavnici finansijskog sektora u BiH mogu kroz društveno-odgovorne aktivnosti raditi na širenju finansijske inkluzivnosti;

Jačanje i širenje finansijske svijesti među ženama imaće za posljedicu ne samo lični razvoj žena već i razvoj i uspjeh njihovih porodica kao i našeg društva. Vjerujemo da zajedno možemo stremiti ka budućnosti u kojoj će svaka žena biti finansijski nezavisna.

